

Wprowadzenie

Innowacje wpisane w jeden z priorytetowych obszarów rozwoju gospodarki Unii Europejskiej są przedmiotem wielu rozważań, zarówno tych o charakterze teoretycznym, jak i praktycznym. Pojęcie innowacji, wprowadzone do literatury ekonomicznej przez Josepha Schumpetera, zostało pokazane w kontekście źródła dynamiki gospodarczej. Innowacje warunkowały osiągnięcie wyższej efektywności produkcji, a przez to szybszy wzrost jej poziomu i lepsze zaspokojenie dobrobytu społecznego. Obecnie innowacyjność jest zagadnieniem w sferze zainteresowań wielu podmiotów, zarówno przedsiębiorstw, naukowców oraz władzy publicznej. Przedsiębiorstwa przywiązują dużą uwagę do zwiększania swojego potencjału innowacyjnego, od którego zależy ich pozycja konkurencyjna na rynku, gremia decyzyjne w rządach państw skupiają uwagę na tworzeniu odpowiednich polityk stymulujących innowacyjność, Komisja Europejska uczyniła z polityki innowacyjnej główne narzędzie w procesie wzmocnienia gospodarek Unii Europejskiej. Innowacyjność to kategoria ekonomiczna, która może być różnie definiowana i analizowana w zależności od tego, z jakiego poziomu jest postrzegana. Nie odnosi się wyłącznie do poziomu przedsiębiorstwa, ale również do regionu i państwa.

Komisja Europejska, rządy narodowe oraz inne instytucje konstatują, iż głównym źródłem innowacji są badania i rozwój. Jednocześnie głównym nośnikiem innowacji w gospodarce rynkowej jest sektor przedsiębiorstw, w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw. MŚP stanowią znaczną siłę gospodarczą krajów rozwiniętych, a innowacyjność jest narzędziem do utrzymania konkurencyjności tych przedsiębiorstw. Z drugiej strony, konkurencja wywiera nacisk na rozwój innowacji. MŚP stanowią integralną część środowiska biznesowego zarówno w państwach rozwiniętych, jak i rozwijających się. W strukturze wszystkich przedsiębiorstw w krajach rozwiniętych, sektor małych i średnich przedsiębiorstw stanowi ponad 99% wszystkich przedsiębiorstw. W Europie sektor MŚP to ponad 19 milionów podmiotów. MŚP są źródłem pomysłów i tworzenia nowych produktów i usług. Dzięki swojej elastyczności mają możliwość wyprzedzenia dużych firm w tempie zmian wprowadzających innowacje w celu uzyskania lepszej pozycji na rynku.

Źródłem innowacji w małych i średnich przedsiębiorstwach w krajach Europy Środkowej i Wschodniej są przede wszystkim same przedsiębiorstwa. W krajach rozwiniętych, sektor małych i średnich przedsiębiorstw wykorzystuje przede wszystkim innowacje własne oraz innowacje, które powstały w jednostkach naukowo-badawczych uczelni i innych instytucji badawczych. W takie działania systematycznie angażuje się także Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej.

Efektom zainteresowań tematyką innowacyjności i przedsiębiorczości jest niniejszy tom, prezentujący wieloaspektowe podejścia do innowacyjności i przedsiębiorczości w ujęciu teoretycznym i praktycznym w warunkach zmian gospodarczych i wzrastającej konkurencji. W opracowaniu skoncentrowano się na aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw, stymulatorach innowacyjności, przyczynach i celach jej podejmowania. Zarysowano układ podstawowych determinant działalności innowacyjnej w ujęciu interdyscyplinarnym, uwzględniającym m.in. kwestie regionalne, społeczne, ekonomiczne, instytucjonalne oraz technologiczne. Zastosowanie podejścia holistycznego było uzasadnione występowaniem złożonych współzależności w systemie społeczno-gospodarczym oraz potrzebą integrowania działań praktycznych.

Tom zawiera indywidualne i zespołowe opracowania o zróżnicowanej tematyce i charakterze, zarówno doświadczonych badaczy jak i młodych pracowników nauki, a także praktyków, zespolonych jednak ideą przewodnią uznającą wiodącą rolę innowacji w procesie budowania wartości przedsiębiorstw.

Całość opracowania podzielono na trzy części, z których pierwsza zawiera prace poświęcone innowacyjności polskiej gospodarki. Przedstawiono w tej części analizę zależności i trendów rozwojowych polskich województw w zakresie potencjału innowacyjnego mierzonego poziomem finansowym inwestycji zrealizowanych w ramach PO IG, a pośrednio kształtowania ich przewagi konkurencyjnej, zaprezentowano zróżnicowanie regionalne aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce, przedstawiono wyniki badania relacji między poziomem rozwoju lokalnego i funkcjonowaniem samorządu a adopcją innowacji w lokalnej jednostce terytorialnej, przybliżono koncepcję inteligentnej specjalizacji, nowego mechanizmu pobudzania rozwoju gospodarczego regionów i państw Unii Europejskiej, przedstawiono główne problemy związane ze wspieraniem przemysłów kreatywnych, a także ramy koncepcyjne dla przyszłych rozwiązań w obliczu wyzwań stawianych przez kreatywną gospodarkę, a także pokazano finansowe instrumenty wsparcia innowacji w przedsiębiorstwach dostępne w latach 2007-2013.

Druga część tomu zawiera opracowania poświęcone rozwojowi działalności sektora MŚP w kontekście wzmocnienia konkurencyjności i budowania wartości przedsiębiorstw. W części tej dokonano przeglądu i usystematyzowania różnych podejść do przedsiębiorczości, zarówno w teorii jak i w biznesowej rzeczywistości, dokonano analizy podmiotów i obszarów działań przedsiębiorczych, różnych cech i form tych działań, zwrócono także uwagę na aktualne problemy rozwoju przedsiębiorczości w Polsce, czynniki sprzyjające

i hamujące, w tym na znaczenie i formy edukacji. Dokonano także oceny funkcjonowania polskich inkubatorów przedsiębiorczości w aspekcie nośników innowacji, przedstawiono ich potencjał, zakres i rezultaty działań. Rozważania w tej części kończą rozpoznanie regionalnych uwarunkowań rozwoju sektora MŚP oraz analiza innowacji ekologicznych w małych i średnich przedsiębiorstwach jako elementu realizacji zrównoważonego rozwoju.

Część trzecią poświęcono stymulatorom innowacyjności, zaprezentowano przykłady budowania kultury innowacyjnej społeczeństwa. Rozważania w tej części rozpoczęto od określenia istoty strategii innowacji, wskazania różnych klasyfikacji i rodzajów tych strategii oraz przedstawienia krótkich charakterystyk, przybliżających zagadnienie strategii innowacji od strony teoretycznej. W dalszej części zaprezentowano rozważania na temat polskiej polityki innowacyjnej jako jednej z najważniejszych współcześnie realizowanych polityk publicznych. Podjęto rozważania na temat miejsca kreatywności w procesie innowacyjnym. Przedstawiono także przykłady innowacji w innych obszarach niż przedsiębiorstwo, region czy gospodarka, a mianowicie innowacyjność w edukacji i praktyce wychowawczej, doświadczenia społecznej dydaktyki problemów ekologicznych i ekoinnowacji w wybranych państwach europejskich o dużym doświadczeniu w tym zakresie: Islandii, Finlandii i w Niemczech, czy też problemów proinnowacyjnego wynagradzania jako jednego z czynników organizacyjnych kształtujących kontrakt psychologiczny w organizacji, aspektów budowania harmonijnych warunków współpracy opartych o zasadę równości w zespołach składających się z pracowników stałych i tymczasowych.

W pracy przedstawiono przykłady działań wspierających funkcjonowanie i rozwój przedsiębiorstw, przypadki opisujące sytuacje zaczerpnięte z życia rzeczywistych organizacji, przedstawiono dobre praktyki w zakresie wdrażania innowacji i nowego podejścia do zatrudnienia wspierającego innowacyjność. Dzięki kreatywnemu, unikalnemu podejściu do tworzenia wartości, przedsiębiorcy uzyskują przewagę konkurencyjną, przedłużając tym samym czas obecności firmy w przestrzeni gospodarczej.

Jesteśmy przekonani, że w niniejszej publikacji Czytelnik znajdzie interesujące Go dociekania, a także odpowiedzi na pytania, dotyczące nie tylko innowacji i przedsiębiorczości, lecz także szerokiego kontekstu społeczno-ekonomicznego, w jakim funkcjonują współczesne organizacje.

Redaktorzy